



# **SOCIJALIZACIJA: AGENCI SOCIJALIZACIJE**

**Socijalna psihologija, 16.10.2024.**

# SOCIJALIZACIJA

- Po čemu se novorođena beba razlikuje od odraslog čoveka?
- Kako i zašto nastaju te razlike?
  - Mehanizmi razvoja:
    - Biološko nasleđe (geni)
    - Učenje



- Razvoj jedinke od rođenja do smrti pod uticajem socijalne sredine koji se odvija preko procesa učenja



# SOCIJALIZACIJA

- **Izvori** socijalizacije - određuju **sadržaj** socijalizacije (poželjne i prihvatljive stavove, osobine ličnosti, moralnost...) koji će na dete preneti agensi socijalizacije
  - Kultura, društvo, subkulturne grupe, religija, društvene klase, ideologija...
- **Agensi** socijalizacije – prenosioci socijalizacije koji vrše **direktan** uticaj na osobu i prenose sadržaje koje određuju izvori socijalizacije
  - Porodica, škola, vršnjaci, mediji, crkva, radna organizacija...



# AGENSI SOCIJALIZACIJE

- Porodica
- Škola
- Vršnjaci
- Mediji

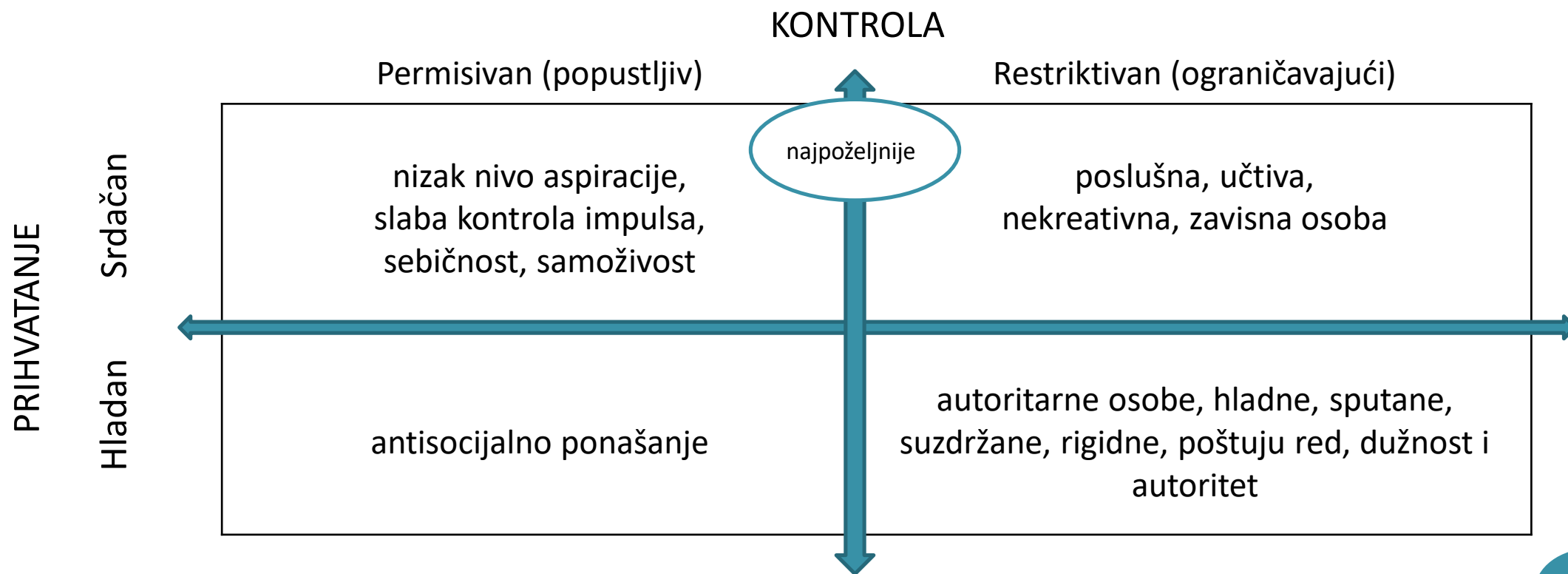


# PORODICA

- Najvažniji agens socijalizacije – zašto?
  - Najraniji, ali i uticaj koji najduže traje
  - Postoje najsnažnije emocionalne veze među članovima
- Najznačajniji aspekti uticaja porodice na decu:
  - Vaspitni stilovi roditelja
    - Srdačan – hladan odnos
    - Permisivan – restriktivan odnos



# PORODICA: VASPITNI STILOVI



# PORODICA

- Najvažniji agens socijalizacije – zašto?
  - Najraniji, ali i uticaj koji najduže traje
    - Kada je uticaj roditelja najizraženiji?
  - Postoje najsnažnije emocionalne veze među članovima
- Najznačajniji aspekti uticaja porodice na decu:
  - Vaspitni stilovi roditelja
    - Srdačan – hladan odnos
    - Permisivan – restriktivan odnos
  - Doslednost u vaspitanju
    - U postupcima svakog roditelja, međusobno i u skladu sa drugim važnim osobama
  - Odnos između roditelja
  - Nepotpunost porodice?



<https://www.imdb.com/title/tt1020938/>







# ŠKOLA

- Planski i sistematski uticaj društva na individuu
- Šta sve deca usvajaju u školi?
  - Bazična znanja
  - Društvene norme i vrednosti
  - Učenje pravila funkcionisanja u grupi: autoritet, hijerarhija, formalna pravila...
- Važni razvojni zahtevi i promene sa polaskom u školu:
  - Nove obaveze, zadaci i pravila ponašanja
  - Nastavnici kao novi autoriteti
  - Život u vršnjačkoj grupi (norme, uloge, prava, obaveze...)

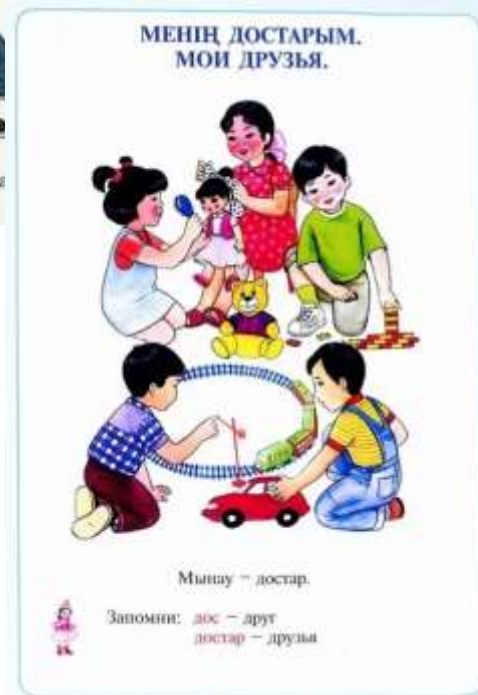


# ŠKOLA

- „Skriveni kurikulum“ – nuspojava školovanja, lekcije koje se uče, ali nisu otvoreno namenjene
  - vrednosti (društvenih ideologija, kulturnih vrednosti i očekivanja i sl.) koje se prenose putem nezvaničnih, implicitnih, skrivenih aspekata organizacije škole i sadržaja dostupnih u školama
  - neizgovorene ili implicitne akademske, političke, socijalne i kulturne poruke koje se prenose studentima tokom vremena provedenog u školi
  - prenosi se nesvesno iz generacije u generaciju kroz samopodrazumevajuće, neupitne, opšteprihvaćene i trajne „činjenice“



# SKRIVENI KURIKULUM VEZAN ZA RODNE ULOGE





## SOCIJALIZACIJA RODNIH ULOGA



<https://www.youtube.com/watch?v=nWu44AqF0iI>



# VRŠNJACI

- Na kom uzrastu vršnjaci postaju naročito važan agens socijalizacije?
- Važan razvojni zadatak adolescentnog perioda: izgradnja identiteta, individualnost, osamostaljivanje, odvajanje od autoriteta...
- „Vršnjačka kultura“ – norme i standardi ponašanja koje nameće vršnjačka grupa – odevanje, žargon, muzički ukusi, uzori...
- Odrasli uglavnom precenjuju negativan uticaj vršnjaka
- Važni pozitivni uticaji:
  - Razvijanje socijalnih veština
  - Kontrola agresivnih impulsa
  - Dobijanje emocionalne i socijalne podrške
  - Usvajanje ponašanja vezano za rodne uloge, stavova prema seksu
  - Konformiranje
- Uloga vršnjaka u usvajanju delinkventnog ponašanja samo ako je porodično okruženje loše



# MEDIJI: TELEVIZIJA

- Studija Eleonor Makobi (1951):
  - Gledanje televizije postala ustaljena rutina kod dece
  - Televizija zbližava porodicu jer članovi više vremena provode zajedno, međutim, smanjuje se međusobna komunikacija tokom gledanja, kao i zajedničko vreme posvećeno drugim aktivnostima
  - Deca manje vremena provode sa svojim vršnjacima
  - Manje vremena je posvećeno drugim aktivnostima poput igre i obavljanja kućnih zadataka
  - I pored izveštaja o izazovima sa disciplinovanjem, većina roditelja ne smatra da je televizija štetna
- Kakav je slučaj danas?



## MEDIJI: TELEVIZIJA

- Meta-analiza o uticaju televizije na decu (Kostyrka-Allchornea, Coopera & Simpson, 2017):
  - Kada je TV uključen deca su se manje igrala, uz smanjen fokus pažnje
  - Dužina igre se smanjuje kada je uključen TV
  - Distrakcija u vidu televizije uticala je i na interakciju roditelja i deteta – smanjena roditeljska responzivnost na pozive deteta; smanjen kvalitet i kvantitet komunikacije





# MEDIJI: UTICAJ INTERNETA

- Da li se vaš način korišćenja interneta menjao tokom godina?
  - Na koji način? Šta je postalo učestalije, a šta ređe?
  - Kakva je uloga roditelja u načinu na koji deca koriste sadržaje na internetu?
    - 3 načina roditeljske uključenosti: aktivna medijacija, ograničeno nadgledanje, zajedničko gledanje
  - Koja vrsta medija, po vašem mišljenju, ostvaruje najveći uticaj na razvoj identiteta?
- Mladi i adolescenti prijavljuju svakodnevno korišćenje medija – u proseku 4h44min, odnosno, 7h22min (Rideout & Robb, 2019)



# MEDIJI: UTICAJ INTERNETA

## ○ Uticaj interneta na mlade:

- Formiranje stavova, vrednosti...
- Uticaj na kognitivne funkcije, naročito pažnju
- Problematična upotreba interneta/društvenih mreža (zavisnost od interneta)
- Uticaj na telesnu sliku o sebi
- Pasivna upotreba DM i poređenje sa drugima
- Lajkovi kao oblik pozitivnog potkrepljenja:

<https://www.psychologicalscience.org/news/releases/social-media-likes-impact-teens-brains-and-behavior.html>

- Šeri Terkl (2011). *Sami zajedno*. Clio.
- Nikolas Kar (2013). *Plitko*. Heliks.



# ULOGA MEDIJA U KREIRANJU RODNIH STEREOTIPA

- Da li postoje rodni stereotipi? Šta oni podrazumevaju?
- Gde primećujete rodne stereotipe u medijima?
- Obezbeđuju snažne modele rodnih normi:
  - Neograničena količina modela (koji su „atraktivniji“ od proseka)
  - Imaju direktan ali i indirektan uticaj
  - Visok nivo korišćenja medija
  - Pojednostavljeni, često jednodimenzionalni modeli pravila ponašanja

Mediji nisu jedini agens koji oblikuje rodne stereotipe, ali jesu veoma važan!



# ULOGA MEDIJA U KREIRANJU RODNIH STEREOTIPA



Would your husband marry you again?



The Chef does everything but cook – that's what wives are for!



**"One day it dawned on me that I was boring my husband to death."**

When you're married as long as I am, you can reach a point where you start taking your husband for granted. Good old dependable Jim I used to say, and I guess that's how he was beginning to think of me, too. Good old dependable Barbara. It was horrible.

One day it dawned on me that I was boring my husband to death. It was hard for me to admit it—but it was true. It wasn't that I didn't love Jim, but often by the time he came home at night I was feeling dull, tired and drowsy. And so Jim would look at television and, for the most part, act like I wasn't even there. And I wasn't.

I decided that I had to do something. I had seen an advertisement for a tablet called Vivarin. It said that Vivarin was a non-habit forming stimulant tablet that would give me a quick lift. Last week there were a couple of evenings when I felt that I needed Vivarin. So, on those days, I took a Vivarin tablet at 5:00 p.m., just about an hour before Jim came home, and I found time to pretty up a little, too. It worked.

All of a sudden Jim was coming home to a more exciting woman, me. We talk to each

other a lot more than we have in years—like we used to when we first were married and we'd take long rides in the old car just to be together and talk. And after dinner I was wide awake enough to do a little bit more than just look at television. And the other day—it wasn't even my birthday—Jim sent me flowers with a note. The note began: "To my new wife..."



## ULOGA MEDIJA U KREIRANJU RODNIH STEREOTIPA

- Kako su devojčice/žene i dečaci/muškarci predstavljeni u medijima?
  - Mnogo više muških likova u programima namenjenim različitim uzrasnim grupama
  - Način predstavljanja muških i ženskih likova
  - Stereotipi vezani za uloge i zanimanja

Da li se situacija menja?

Kakvo je vaše mišljenje o pokušajima sve veće raznovrsnosti likova u medijima?





# ULOGA MEDIJA U KREIRANJU RODNIH STEREOTIPA – KADA SE STEREOTIPI OBRNU



# ULOGA MEDIJA U KREIRANJU RODNIH STEREOTIPA – ZAŠTO JE VAŽNO

- Ozbiljni uticaji na blagostanje adolescenata i mladih osoba
  - Kako kod devojaka – simptomi depresije, anksioznosti, niže samopoštovanje, veća verovatnoća razvoja poremećaja u ishrani
  - Tako i kod momaka – simptomi depresije, psihološkog distresa, zloupotrebe supstanci, razvoj stavova koji podržavaju nasilje u odnosima i veća sklonost ka preuzimanju rizika



# ULOGA MEDIJA U KREIRANJU RODNIH STEREOTIPA — ZAŠTO JE VAŽNO

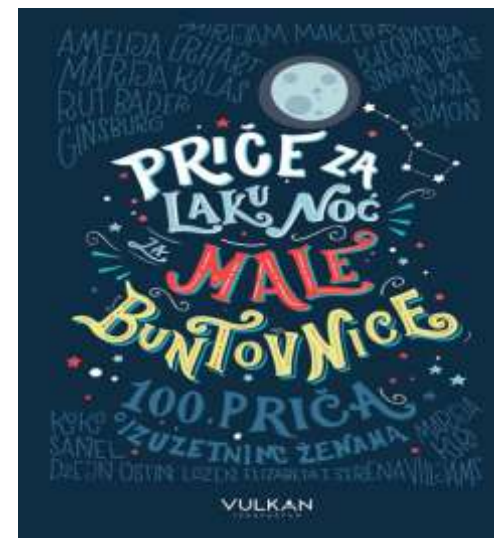
## ○ Razbijanje koda: Obrazovanje devojaka i žena u STEM-u (UNESCO)

- Samo 35% STEM studenata u visokom obrazovanju su žene
- Manje od 30% naučnog kadra na globalnom nivou su žene
- Samo 3% studentkinja bira studije informacionih i komunikacionih tehnologija
- Od 900 dobitnika Nobelove nagrade samo 58 njih su žene (u fizici ih je samo 4!)





# KAKO SE MENJAJU RODNI STEREOTIPI



break gender stereotypes in advertising.  
Unstereotype Alliance - [www.unstereotypealliance.org](http://www.unstereotypealliance.org)  
Information: [www.unstereotypealliance.org](https://www.unstereotypealliance.org) | email: [blunka.gowar@unwomen.org](mailto:blunka.gowar@unwomen.org)

#UNSTEREOTYPE  
ALLIANCE

break gender stereotypes in advertising.  
Unstereotype Alliance - [www.unstereotypealliance.org](http://www.unstereotypealliance.org)  
Information: [www.unstereotypealliance.org](https://www.unstereotypealliance.org) | email: [blunka.gowar@unwomen.org](mailto:blunka.gowar@unwomen.org)

#UNSTEREOTYPE  
ALLIANCE

# MUZIKA KAO AGENS SOCIJALIZACIJE

KAKVE PORUKE O RODNIM ULOGAMA ŠALJU OVAKVE PESME?

KAKVA TREBA DA BUDE ŽENA, PREMA OVAKVIM SADRŽAJIMA?

Ja, pre bih ove svoje ruke  
željne svega vezala u čvor  
pre nego da ih grli, ljubi  
neki drugi draži muški stvor  
pred vratima spavala ko pas  
kroz vekove gorela zbog nas

Kad bi bio ranjen krvi bih ti dala  
oba svoja oka, kad bi bio slep  
al' uzalud, bez duše si lep...

(„Kad bi bio ranjen“,  
Svetlana Ražnatović)

Dok u znoju bilo koju  
noćas negde maziš  
ja bih opet bila tepih  
po kome ti gaziš

(„Doktor“, Svetlana Ražnatović)

Ja te volim čak i kada mi to škodi  
Jer to osećanje mome srcu godi  
Čak i kad se s drugom provodiš po  
svetu  
Ja te volim makar i na svoju štetu

(„Fatalna ljubav“,  
Svetlana Ražnatović)

Ja sam noćas jedna više  
s kojom nisi tu  
zašto hoću da se vratim  
starom dobrom zlu

Da me mučiš, da me kinjiš  
ko sve robove  
da me slomiš i potopiš  
zadnje brodove

Neodoljiv, neumoljiv  
voleh te i suviše  
takvi kao ti me, dušo, ubiše...

(„Neodoljiv neumoljiv“, Svetlana Ražnatović)

# MUZIKA KAO AGENS SOCIJALIZACIJE

## **Ličiš na moga oca**

*Svetlana Ražnatović*

Ličiš na moga oca  
Isto je mojoj majci  
Užasne stvari radio  
Rukama golim  
Njeno nevino mlado srce  
Iz grudi neživo vadio

Eh, da je bilo pravde, anđela, Boga  
Pa da je malo još poživela  
Pa da mi kaže  
Što sam sudbinu njenu doživela

Ličiš na moga oca  
Noćima baneš pijan  
Nesnosan, nervozan i grub  
Zbog neke druge žene  
Kafane, društva, novca  
Mene uzimaš na zub

Eh, da je bilo pravde, anđela, Boga  
Pa da je malo još poživela  
Pa da mi kaže  
Što sam sudbinu njenu doživela

Zar i Bog što nebom hoda  
Vladar carstva nebeskog  
Zar i on je muškog roda  
Okrutnog, okrutnog

Ličiš na moga oca  
Na sceni mog detinjstva  
Najlepšeg crnog labuda  
Zbog kog se svetla gase  
Zavesa nada pada  
Iz prošlosti nemam nikuda

Eh, da je bilo pravde, anđela, Boga  
Pa da je malo još poživela  
Da shvatim njene reči  
Što nisam muško rodila

Zar i Bog što nebom hoda  
Vladar carstva nebeskog  
Zar i on je muškog roda  
Okrutnog, okrutnog





## ZANIMLJIVOSTI VEZANE ZA TEMU

- Istraživanje o ženskim likovima u filmovima tokom 2023. godine:
  - <https://womenintvfilm.sdsu.edu/wp-content/uploads/2024/02/2023-Its-a-Mans-Celluloid-World-Report.pdf>
- Knjiga: Tomorrow and tomorrow and tomorrow. Gabrielle Zevin
- Film: Hidden Figures
- Više o razvoju rodni normi:
  - <https://agendaonline.co.uk/gender-stereotypes-are-debatable/>
- Podkast „U raljama osećanja“ – epizoda koja govori o odnosu roditelj-dete i vaspitnim stilovima:
  - o [https://www.mixcloud.com/U\\_raljama\\_ose%C4%87anja/u-raljama-ose%C4%87anja-49-kako-da-najefikasnije-istraumiramo-svoje-dete/](https://www.mixcloud.com/U_raljama_ose%C4%87anja/u-raljama-ose%C4%87anja-49-kako-da-najefikasnije-istraumiramo-svoje-dete/)

